

ARCHIEFCOMMISSIE

De bibliotheek van de Hollandsche Maatschappij

Onze maatschappij heeft al een lang verleden. Dat betekent dat er ook een uitgebreid archief is. Een groot gedeelte daarvan wordt bewaard bij het Noord-Hollands Archief in Haarlem. Maar het bestuur vond het desondanks raadzaam een archiefcommissie in te stellen om eens te bezien wat wij zo al verzameld hebben in de afgelopen eeuwen. Daartoe behoort in ieder geval een groot aantal boeken, voor het grootste deel te vinden in de bibliotheek. We hebben bijvoorbeeld een eerste druk van de *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica* van Isaac Newton, maar die is in 2017 in bruikleen gegeven aan het Teylers. Volgens Bierens de Haan, in zijn boek *De Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen* (1970), is de bibliotheek altijd min of meer het stiefkind van de Maatschappij geweest (p. 268). Wat er allemaal staat is nagenoeg onbekend. In 1910 heeft de toenmalige conservator van de Leidse Universiteitsbibliotheek, Dr. P.C. Molhuysen, een catalogus gemaakt, maar daar staat lang niet alles in wat er nu te vinden is. Bovendien is van de boeken die wel aanwezig zijn doorgaans volstrekt onduidelijk waar ze precies staan.

De archiefcommissie is daarom begonnen per plank goed te inventariseren wat er zo al aanwezig is. Zo troffen we onder meer aan de *Oeuvres Complètes* de Christiaan Huygens, verzorgd door onze Maatschappij onder de bezielende leiding van opeenvolgende wetenschappelijke secretarissen. Deel I verscheen in 1888, het laatste deel, deel XXII,

in 1950. Werken van Descartes, Leibniz, Simon Stevin en vele anderen zijn in het bezit van de Maatschappij. Het pronkstuk dat we gevonden hebben is zo bijzonder dat we het niet eens in de kast durfden te laten staan: het is veilig opgeborgen in de kluis. In de maand juli 1612 heeft Galileo Galilei dagelijks met grote nauwkeurigheid de zon bekeken. Wat hij zag heeft hij getekend in 38 platen, waarop ook zonnevlekken te zien zijn. In 1613 werden deze tekeningen gepubliceerd: *Galileo Galilei, Istoria e Dimostrazioni intorno alle Macchie solari*, Roma, 1613. De zonnevlekken waren toen nog niet bekend, alhoewel een jezuïet uit Zürich claimde ze al iets eerder waargenomen te hebben. Het bestaan van zonnevlekken paste niet in het heersende Aristotelische wereldbeeld. Dit vertoog over de zonnevlekken is één van de werken die heeft bijgedragen aan Galileo's heliocentrisme. Dat boekje bevindt zich nu dus in onze kluis.

De bibliotheek leidde tot nu toe een slapend bestaan. Iedereen weet dat een hele wand in de bibliotheekkamer vol boeken staat, maar het was vooral versiering. Het zal niet mogelijk zijn de bibliotheek publiek toegankelijk te maken. Wel is denkbaar dat wij er wat meer ordening in aanbrengen en op de website van de Maatschappij zetten wat er allemaal te vinden is en hoe je het kunt vinden. Belangstellende leden en directeuren van de Maatschappij hebben er dan enige toegang toe. Eventueel kunnen wellicht in bijzondere gevallen ook anderen onze boeken raadplegen.

Maar dit is speculatie over de toekomst. Vooralsnog is er een archiefcommissie die met buitengewoon veel plezier de rijkdommen uit het verleden van de Maatschappij inventariseert.

Prof. mr. A. (Arend) Soeteman is voorzitter van de archiefcommissie en oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW.

Galileo Galilei, filosoof en mathematicus, op een gravure uit de 18e eeuw